

Het Verpleegkundig College

Vrijdag
22 maart 2019
Carlton President Hotel

Pijn bij (kwetsbare) ouderen

Studiedag voor verpleegkundigen,
verpleegkundig specialisten en verzorgenden.

Accreditatie wordt aangevraagd voor 5 uur bij:

- Kwaliteitsregister Verpleegkundigen & Verzorgenden
- Verpleegkundig Specialisten Register

INSCHRIJVEN OP WWW.MARKTWO.NL

Beste collega,

Veel ouderen denken dat pijn bij het ouder worden hoort, en dat ze er om die reden maar beter niet over kunnen 'klagen'. Dat zorgt ervoor dat een grote groep (soms kwetsbare) ouderen die thuis wonen of verblijven in zorginstellingen onnodig pijn lijden. Met alle gevolgen van dien. Pijn kan het functioneren van ouderen namelijk heel erg beperken. Het leidt regelmatig tot een verminderde kwaliteit van leven door fysieke inactiviteit, verminderde zelfredzaamheid, angst, depressie, verdere achteruitgang van cognitief functioneren, afgenomen participatie en sociale isolatie.

Gelukkig is er in veel gevallen iets tegen de pijn te doen. Het tijdig herkennen en adequaat behandelen van pijn zorgt ervoor dat ouderen zich weer beter voelen en beter functioneren. En jij kunt daarbij helpen!

Daarom organiseren wij op vrijdag 22 maart 2019 het verpleegkundig college over pijn bij (kwetsbare) ouderen. We gaan het hebben over jouw rol bij het herkennen van pijn en de behandeling daarvan. Soms kun je dat doen door samen met de cliënt te praten over pijn en uit te leggen hoe daarmee om te gaan. In andere gevallen betekent dat de juiste pijnmedicatie toedienen en monitoren of er geen vervelende bijwerkingen optreden. Ook helpen we tijdens deze dag een aantal misverstanden over pijn bij ouderen uit de wereld. En na de lunch staan we stil bij ouderen met chronische pijn en pijn in de palliatieve fase. Kortom, ben jij toe aan een kennisupdate pijn bij ouderen, dan mag je deze dag niet missen!

Je bent van harte welkom.

Namens programmavoorzitter,
Marion Giesberts, coördinator opleidingen pijn, palliatieve zorg en complementaire zorg,
HAN VDO, Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Met vriendelijke groet,
Steven Korteling, cursusmanager Mark Two Academy

Programma

- 09.00 uur Registratie
- 09.30 uur Welkom en toelichting op het programma dagvoorzitter Marion Giesberts**
- 09.40 uur Pijn begrijpen en behandelen vanuit een biopsychosociaal perspectief**
Om patiënten met pijn zo effectief mogelijk te kunnen helpen, is het belangrijk dat je het fysiologische proces van het ontstaan van pijn goed begrijpt. Het maakt namelijk voor de behandeling veel uit of het gaat om pijn door schade in een orgaan, of een neuropathische pijn ten gevolge van bijvoorbeeld diabetes. Ook is het van groot belang te begrijpen hoe angst, stress en boosheid effect hebben op pijnverergering. Als je al deze aspecten vanuit het biopsychosociale pijnmodel doorziet, dan is de stap naar een pijnbehandeling op maat beter te maken.
- 10.20 uur Pijn en het ouder wordende lichaam**
Ouderdom komt met gebreken, en die gebreken zorgen vaak voor pijn. Tijdens deze voordracht nemen we de meest voorkomende varianten van pijn bij ouderen met je door, zoals bijvoorbeeld pijn die bij gewrichtsslijtage hoort of pijn ten gevolge van een diabetische voet. Ook bespreken we een aantal misverstanden over pijn bij ouderen die ervoor zorgen dat ouderen vaak onnodig pijn lijden

11.00 uur	Pauze
11.20 uur	<p>Meten is weten: zelfrapportage is de gouden standaard</p> <p>Zelfrapportage van pijn is voor kwetsbare ouderen zonder of met milde tot matige cognitieve/communicatieve beperkingen de gouden standaard om pijn te meten. Tijdens deze les nemen we de verschillende meetinstrumenten voor een unidimensionale beoordeling van pijn met je door, zoals de NRS, de VAS en de gezichtjesschaal. Ook kijken we naar de effectiviteit van deze instrumenten.</p>
12.00 uur	<p>Observeren van pijngedrag</p> <p>Als de patiënt zelf geen score meer kan geven aan de pijn door een ernstige cognitieve of communicatieve beperking, dan is het observeren van gedrag een belangrijk instrument om de aanwezigheid van pijn te beoordelen. Symptomen die kunnen wijzen op pijn, zijn bijvoorbeeld het langzaam bewegen bij het veranderen van houding of het trekken van pijnlijke grimassen bij uitvoeren van een bepaalde beweging. Maar ook onrustig en sociaal ongepast gedrag zoals gillen en grommen kunnen duiden op (ernstige) pijn. Tijdens deze les worden de verschillende observatieschalen besproken en laten we aan de hand van voorbeelden, filmpjes en foto's zien welke (soms verborgen) pijnsignalen ouderen allemaal kunnen geven. Als je weet waar je op moet letten dan is de stap naar een adequate pijnbehandeling beter te maken.</p>
12.45 uur	Lunch
13.30 uur	<p>Pijneducatie en zelfmanagement bij ouderen met chronische pijn</p> <p>Chronische pijn komt onder ouderen heel veel voor. De patiënt hoort vaak dat hij moet leren leven met pijn. Welke begeleiding en ondersteuning kun je deze cliënten bieden? Tijdens deze lezing worden belangrijke voorwaarden en adviezen besproken voor het ondersteunen van zelfmanagement, het geven van voorlichting en educatie, het gebruik van verandertaal, motivational interviewing en shared decision making.</p>
14.15 uur	<p>Trammelant door tramadol (over pijnmedicatie bij ouderen)</p> <p>Door onvoldoende deskundigheid bij artsen of verpleegkundigen kan het gebeuren dat niet de juiste pijnmedicatie of toedieningsvorm wordt voorgeschreven. Of dat de patiënt dit niet op de goede manier inneemt, te weinig inneemt of juist te lang doorgaat. Vaak worden bijvoorbeeld fentanylpleisters voorgeschreven, terwijl het gaat om een acute pijn. Of wordt paracetamol of een NSAID voorschreven bij iemand van 85 met pijn door gordelroos. Ouderen hebben ook een hoger risico op bijwerkingen en gebruiken vaak al meerdere soorten geneesmiddelen, waardoor polyfarmacie kan ontstaan. Daarom zetten we voor je op een rij welke pijnmedicatie bij welk type pijn kan worden ingezet, welke voor- en nadelen dit heeft en welke interacties kunnen optreden. Er is uiteraard veel aandacht voor het voorkomen en behandelen van polyfarmacie.</p>
15.00 uur	Pauze
15.30 uur	<p>Pijn in de palliatieve fase: casuïstiekbespreking</p> <p>Pijn is één van de meest voorkomende problemen in de palliatieve fase. Het lijden aan de pijn wordt door veel factoren beïnvloed. Naast vaak meerdere lichamelijke oorzaken spelen psychische, sociale en spirituele aspecten een rol bij de beleving van pijn. De verpleegkundige kan met veel kennis, een vooruitziende blik en een goed overzicht een enorm verschil maken voor patiënten in deze fase. Aan de hand van casuïstiek gaan we in op de rol van de verpleegkundige, vakinhoudelijke aspecten, het leren denken in scenario's en advanced care planning.</p>
16.15 uur	Einde programma

Algemene informatie

DATUM

Vrijdag 22 maart 2019

LOCATIE

Carlton President Hotel Utrecht/Maarssen

DOELGROEPEN

Studiedag voor verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en verzorgenden.

ACCREDITATIE

Accreditatie wordt aangevraagd voor 5 uur bij:

- Kwaliteitsregister Verpleegkundigen & Verzorgenden
- Verpleegkundig Specialisten Register

AANMELDEN

Aanmelden kan via de website www.marktwo.nl. Ook kan je het bijgevoegde aanmeldformulier invullen en retourneren.

KOSTEN

De kosten voor deelname aan deze cursus bedragen €225,-. Dit bedrag is inclusief consumpties, lunch en cursusmateriaal.

Mark Two is als geregistreerde instelling voor kort beroepsonderwijs vrijgesteld van BTW.

ANNULEREN

Tot twee weken voor de bijeenkomst kan je, uitsluitend schriftelijk, annuleren. Wij brengen dan €25,- annuleringskosten in rekening. Daarna ben je het volledige registratiebedrag verschuldigd. Je kunt dan nog wel een collega in jouw plaats laten deelnemen. Neem daarvoor contact op met ons secretariaat.

MEER INFORMATIE

Steven Korteling, cursusmanager
Postbus 358
3830 AK Leusden
Tel. 033 4345730
Fax. 033 4345720
Email: skorteling@marktwo.nl
Website: www.marktwo.nl

MarkTwo Academy

**INSCHRIJVEN KAN OP
WWW.MARKTWO.NL**

